Ч. 10 (12.666). Львів, пятниця 16. січня 1931. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і заокр. Франції, Голяндії, Бельгії 30 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Первородні гріхи.

З приводу відновлення соймових нарад.

Львів, 13. січня 1931.

Перші дні сойму були присвячені головно місії зазнайомити нових послів з крученими ходами й переходами просторого соймового будинку, з коритарами, що лучать клюб з великою салею засідань, з комісійними салями, буфетом і готелем. Урочисте відчитання декрету про відкриття нової каденції, вибір президії і т. п. формальности були першою лекцією гімнастичних вправ „встати“ й „сісти“, вправ, які 249 членів нової соймової більшости виконує надзвичайно зручно, не дозволяючи собі й крихітки призадуми над отримуваними приказами та виконуючи їх совісно й одностайно здисципліновано. Після усіх тих приготувань і формальностей сойм перервав свою діяльність на короткий час Різдвяних Свят, а позавчора почав її продовжувати, стаючи цим разом уже — так мовити — на суто діловий ґрунт. Розпочала радити бюджетова комісія над основним і найважнішим щорічним законом держави, яким є бюджет, та призначено перше посвяточне й ділове пленарне засідання з дневним порядком понад 30-ти справ!

Але ось зараз таки показалося, що засідання комісій та пленуму, присвячені найбільш діловим питанням, мусять усе одно проходити в тій самій атмосфері, яка тяжіла вже над першими формальними засіданнями. І показалося також, що ця атмосфера фатально відбивається саме на цій „діловитості“, про яку стільки деклямувала й деклямує санаційна преса й усі санаційні діячі, протиставляючи її „балакучості“ минулих соймів. Ця діловитість має проявлятися головно в тому, що ніби не рухається „політики“, а говориться лише про „конкретні справи“. На ділі виходить таке, що всі порушувані на бюджетовій та інших комісіях справи не тільки вгинаються під тягарем політичної атмосфери, але й здебільша самі виявляються просто актами ріжних політичних комбінацій та експериментів.

Бо як теж можна відділити від себе „ділове“ трактування про справу державної адміністрації, про функціонування урядничого й поліційного апарату, про все те, про що муситься говорити при розгляді бюджету міністерства внутрішніх справ, — першого міністерства, яким зайнялася бюджетова комісія, — від пануючої політичної системи, від політичних плянів і цілей уряду та метод, якими уряд до них змагає?! І не лише внутрішне міністерство заражене „політичною“ недугою. Коли пишемо ці рядки у Львові, у Варшаві йде пленарне засідання сойму, на якому мають у першому читанні ратифікувати 23 міжнародніх умов, м. і. т. зв. ліквідаційну умову з Німеччиною з 31. жовтня 1929 року та німецько-польську торговельну умову з 17. березня 1930: чи можна буде при цій нагоді оминути вияснення, чому ці умови мусіли так довгенько ждати на ратифікацію та які взагалі моменти внутрішньої і закордонної політики держави тісно звязані ніби-то з двома суто торговельними й фінансовими умовами з одним із сусідів? І чи виринає справа сірникової позички, чи додаткових кредитів чи вибору нових членів Державного Трибуналу — в кожній цій і т. п. іншій справі мусить вилізти політичне шило з псевдоділового мішка. Ясно, що коли хто признає без обиняків і цілком зайвої соромливости, що всі ділянки державного життя є найтісніше звязані з „політікум“, тоді не треба дивуватися й повищим явищам на парляментарному ґрунті; однак при вічному тороченні пустих фраз про „шкідливість політики“ й благородність „аполітичної“ законодатної праці — тоді ті явища є найбільш характеристичним показчиком моменту та всіх відносин у Польщі: затроєна політична атмосфера втискається скрізь і всюди до таких справ, які може й справді повинні би рішатися поза сферою політики.

Це вина того первородного гріху, з яким розпочав життя новий сойм та з яким буде животіти до кінця свого віку. Умовини, з яких зродилася нинішня соймова більшість, були того роду, що їх не може забути ані сама більшість ані соймова опозиція. Із тих умовин самі вибори зійшли на задній плян, — на задній плян зійшов сам факт істнування 249 послів ББ, — зате на перше місце вибилися дві події безумовно найтісніше звязані з виборами: Берестя і пацифікація. На цьому місці вже писалося, що від становища уряду й урядової більшости на парляментарному ґрунті до тих двох справ буде у величезній мірі залежати ціла дальша діяльність сойму, себто дальший уклад міжпартійних і міжнаціональних сил у Польщі. І ми висловили тоді погляд, що коли покажеться, що єдиним наміром уряду й соймової більшости є „убити“ ці справи, затушувати їх, злегковажити, — то це гірко відібється на атмосфері в соймі і поза соймом і до решти підкопає можливости якої-такої нормалізації відносин. Бо цього учить історичний досвід, що „ліквідація“ таких поважних та прикрих подій, які хвилюють міліони умів і не дозволяють про ніщо інше спокійно і холодно думати, — ніколи не може йти шляхом оборони зробленого промаху, лише признанням своєї вини і направленням заподіяних шкід. Тому-то, коли вбивство Маттеотія розпутало бурю в цілому опозиційному — не лише соціялістичному — таборі серед італійського громадянства і грозило великими шкодами для Італії в опінії закордону — Муссоліні негайно прилюдно і то в гострій формі осудив справників вбивства та бодай заповів їх покарання. Такі виступи, як палка оборона факту пацифікації міністром Складковським і пос. Стронським, і тактика урядової преси відносно берестейської трагедії, — такі виступи не можуть злагіднити атмосфери в соймі і в краю і вічно кажуть покутувати — первородним гріхам нового польського парляменту. Покищо істнують усі познаки, що під їх знаком буде тривати ціла бюджетова сесія: якхож позитивних вислідів можна ждати від такої сесії?!

Бебістичний посол про українців.

Відповідь пос. З. Стронського з клюбу ББ на промови послів О. Луцького й М. Матчака в бюджетовій комісії сойму.

На засіданні бюджетової комісії варшавського сойму дня 9. січня ц. р. в часі дискусії над бюджетом Міністерства Внутрішніх Справ промовляли посол Луцький і пос. Матчак, змальовуючи обширно польську політику супроти українського населення, зокрема ілюструючи докладними описами і фактами події у Сх. Галичині, що відбувались тут під фірмою т. зв. пацифікації. На ці промови відповідав міністер Складковський, але ще перед ним реаґував на них східньогалицький посол з ББ Здзіслав Стронський. З його промовою, дуже характеристичною для політичної ментальности східньо-галицьких бебістів, хочемо тут познайомити наших читачів. Технічні труднощі не дозволили нам надрукувати її вчасніше, але ця обставина хіба не позбавляє тієї промови ні актуальности ні інтересности.

„З промов послів Луцького і Матчака, а цей останній малощо не відкликувався до зовнішних чинників — говорив пос. Стронський — можнаб робити висновки, що у Сх. Галичині (в ориґ.: Малопольсце) діялися від літ страшні речі. Тимчасом сам п. Луцький говорив про світлий розвиток українських установ як господарських так і культурних, а як-же це діялося і завдяки чиїй допомозі? Чейже за австрійських часів ці установи були ледви в зародку, а війна ще більше їх підірвала. Від 1925 р., коли наслідки війни переможено, цей розвиток змагається у трьох вовевідствах і нема громади з українською більшістю, де не булоб кооператив. З українського статистики виходить, що „Сільський Господар“ осягнув у 1929 р. 1150 відділів і 30 тисяч членів. „Просвіта“ в тому часі осягнула 320 читалень, а рівночасно розвиваються спортові організації. Цього розвитку нічим не спинювано. І чи можна подумати, що цей розвиток міг би відбуватися, колиб пристосовувано гнет?

„Належу до того табору, який у Сх. Галичині перевів разом з українським (в ориґ.: рускім) населенням низку намірень. У 1927 р. ми перевели вибори по містах і нема міста, де не булоб репрезентантів того населення, хоч виборча ординація уможливлювала полякам майоризування української більшости. У т. зв. комісарських повітових радах, побудованих на підставі номінації уряду, найдете теж деякий відсоток українських репрезентантів. І навіть там, де українське населення є дуже слабе, щоби здобути власне представництво, уґлядняється його, як напр.: у Торговельно-Промисловій Палаті у Львові представники українського населення опинилися завдяки польським голосам. І почала ця людність працювати разом з поляками на терені конкретних завдань. На зборах „Малопольського Рільничого Т-ва“, на дорибочних імпрезах, у годівельних показах, де укр. населення виступало масово і брало участь не тільки пасивно, але й активно, співтворчо, було видно, що цей процес змагається.

„Та це було сілью в оці для когось із боку. Ту атмосферу треба було припинити. Саботажова акція почалася вагло, невідомо звідки в липні і серпні, а у вересні дійшла до найбільшого напруження. Цілий ряд українських послів, яких панове досконало знають, ще давніше, весною, на публичних зборах не тільки не щадило польському народові та урядові зневаґ, але й означувало польську владу як проминаючу, а навіть заохочувало до аґресивних виступів. І то цілком не була акція революційних героїв, коли на цвинтарі підрізувано хрести з польськими написами, коли атаковано безборонну польську вчительку, коли вибивано в польській школі вікна. То був початок саботажу.

„В Шікаго в часописі „Україна“ оголошено офіціяльний комунікат У. В. О., який заповідав, що саботажова акція починається, щоби розбити експанзивність духа польського населення. Було прилюдною тайною, що центр тієї акції є в Берліні і що її команда стоїть у близьких відносинах з тамошніми військовими колами. Найбільша активність саботажів припала на вересень, цебто на час, коли почалась німецька кампанія за ревізією кордонів. Саботаж відбувався таким способом, що передовсім шкодив польським хлопам, яким палено майно. Таких фактів є 172, коли актів саботажу проти держави було 19. Протягом 2 місяців уряд не підприняв нічого, хоч саботажова акція очевидно мала на меті викликати враження, що вона стихійна, що ніхто не в силі її опанувати і що держава не може дати населенню безпеки. Коли саботажі дійшли до кульмінаційної точки, почалась пацифікація. Але прошу показати мені державу, яка на такі речі не реаґувалаб?

„Знаємо пляни, знаємо інструкції, щоби рівночасно улаштовувати збори, збирати меморія-

ся, протести і на закордоннім терені зактуалізувати українську справу. Цей саботаж був звичайним бандитизмом і вимагав поліційної охорони. В „Ділі“ появилась несконфіскована стаття того змісту, що українська боротьба має ідейний підклад, хоч є нерозумна. Це була ґльорифікація саботажів. Також декларація трьох українських партій, на яку панове покликуються, не має виразного осудження саботажів, а лист митрополита був сконфіскований. Очевидно, його не можна було опублікувати. Панове твердять, що арештовано невинних, а чейже саботажова акція охоплювала кілька повітів; там де були середні українські школи, сконфісковано 1270 крісів, 586 револьверів, та кількасот баґнетів. До якого переборщення доходять ваші обвинувачення, свідчить факт, що появились клепсидри о. Мандзія, який тішиться повним здоровлям, та комедія лічниці, утвореної при св. Юрі, куди стягнено 11 хлопів, щоби їх демонструвати закордонним кореспондентам. Приятелі п. Луцького є мистцями у фабрикуванні таких клевет.

„Завдяки пацифікації забезпечено можливість співжиття і співпраці. Українське населення охоронено від терору У. В. О. і хлопи, що находяться в рямках нашого табору, благословлять ту пацифікацію. Ніхто з населенням не бореться. Але не позволимо ширити антидержавну акцію та тероризувати хлопа“.

Самозрозуміло, що коментувати цієї вимовної програмової репліки посла Стронського не треба. Нехай він собі вірить у те, що завдяки пацифікації запанує між українським і польським народом ідилля.

Берестя.

Дальші протести польських установ та визначних громадян.

В останніх днях появилися в польській пресі дальші протести ріжних польських установ і поодиноких громадян проти того всього, що охрещено назвою „Берестя“. Найважніші з тих протестів такі:

Збірний протест *варшавських письменників і публіцистів* такого змісту: „З уваги на безрадність одних, або надто довгу мовчанку інших союзів і товариств, що їх уважають представниками письменницького загалу в Польщі, уважаємо за обовязок совісти приєднатися до голосів опінії, схвильованої вістями про берестейські насильства. Разом з нею домагаємося суду над тими, що допустилися тих насильств“. Підписало цей протест кількадесять (44) варшавських письменників, одначе між ними нема ні Серошевського ні Кадена-Бандровського.

Протест подібного змісту підписала теж *група письменників* (17), яку називають у Варшаві *„опортуністичною“*, а які дивляться, як то кажуть“, і на задні колеса. В протесті цих письменників, поруч протесту проти берестейських насильств, є й застереження проти використовування берестейської справи чужими чинниками на шкоду Польщі і проти надуживання совісти польських письменників у політичній грі.

Гострий протест проти знущань над вязнями у Бересті підписала теж невеличка *група письменників із Кракова.*

Окремо слід відмітити *меморіял професорів львівської політехніки*, висланий на руки през. Мосціцького. В меморіялі тому, що є зредагований в дуже рішучому тоні, виставлено домагання переведення негайного слідства в справі Берестя і гострого покарання винних. Меморіял підписали всі професори (також б. премієр Бартель), з вимком проф. Матакевича, б. міністра в останнім уряді Пілсудського.

Своєрідний протест опублікували в пресі і *львівські польські студентські товариства й організації* в числі 48. Між ними й усі ті, що їх члени брали корпоративно участь у недавніх погромах львівських українських установ і приватних льокалів та мешкань українських громадян...

Позатим у пресі поміщений протест у справі Берестя, висланий *польським жіноцтвом* до жінок-посолок і сенаторок. Протест цей появився спершу як отверте письмо в орґані „Кобєта Вспулчесна“.

Вкінці треба занотувати й індивідуальні виступи-протести проти знущань у Бересті. Сюди треба зачислити виступ відомого пілсудчика, публіциста *Владислава Студніцького*, що помістив у цій справі отвертий лист до послів і сенаторів ББ в санаційному тижневику „Пшелом“, і виступ прихильника ББ. посла Яна Стапінського, що є автором дуже гострої статті проти метод, приноровлюваних у Бересті до політичних вязнів, яка появилася в його орґані „Пшияцель Люду“.

Українство, Русь і панрусизм.*)

(З приводу статтей п. В. Кареніна в 71, 72 і 74 чч. „Русскаго Голосу“ з 1930 р. п. з. „На Святой Русскій Берег“).

Clara pacta claros faciunt amicos.

I.

Від якогось часу помічається в „Русскому Голосі“ змагання заняти у відношенні до українства ясніше означене і поважніше ніж досі становище. Висловом цього — названа вгорі стаття, котра старається зі всеруського погляду зясувати суть українства, означити його розвоєві тенденції і рівночасно визначити йому місце у всеруському „націоналізмі“, себто окреслити його відношення до двох головних всеруських цінностей вищого ступня: до Руси як нації і Росії як держави вищого порядку — „ґосударства“ (імперії).

Загальний хід думок п. Кареніна такий: Істнують три руські народи — великороси, малороси і білороси. Історична конечність наказує вдоволити всі їх еманципаційні змагання, від народньої школи до власного уряду включно — себто дати їм повну державну самостійність. внутрі. Одначе та сама історична конечність наказує трьом державним руським народам сотворити союзну державу вищого ступня „ґосударство“ чи імперію, бо тільки при повному виявленні сил усіх руських народів у формі власних держав і при рівночасному їх зосередженні у формі союзної держави — руський світ може вирішити свої важкі історичні завдання. Це союзне „ґосударство“ — як обєднання трьох руських держав — то Росія. Висловом національної єдности трьох руських народностей є Русь зі спільною всеруською культурою і спільною всеруською мовою. Як душею великоруської, малоруської і білоруської держави є народність великоруська, малоруська і білоруська, так душею союзного всеруського „ґосударства““ — Росії є руська нація, під котрою слід розуміти всі руські народности разом.

При такому поставленні справи малорос є членом малоруської народности, громадянином малоруської держави, а рівночасно членом руської нації і громадянином Росії, себто всеруського „ґосударства“. Назовні супроти інших держав і націй істнує політично — Росія, національно — Русь.

Українство є еманципаційним рухом Малоросії, змаганням до її повної індивідуалізації. Інакше: українство — це малоруський ренесанс. Як еманципаційний рух одної частини Руси — Малоросії — українство не сміє йти клином у Русь, розбиваючи єдність її спільних інтересів. Українство мусить задержати єдність з рештою Руси, бо інакше грозить йому руїна, котра рівночасно буде руїною Малоросії та ослабленням всієї Руси як нації і Росії як „ґосударства“.

Досі українство було мішаниною позитивного з неґативним. Позитивним у ньому було змагання до еманципації Малоросії, неґативним — його неґація Руси, самовбивче відречення від руськости, від руського історичного імени, відірвання від малоруського ґрунту, бажання знищити руську душу малоруського народу, бажання знищити його руське обличча. Українство стало „злѣйшим вразом и гонителем Руси“.

Але ті противні природі українства тенденції, тенденції прищіплені йому при народженні злими посторонніми силами, що бажали використати його для розвалу Росії та ослаблення Руси — довели сучасне українство до повної катастрофи. Українство опинилося між двома силами, котрі його використовують — між голодним европейським імперіялізмом і III. інтернаціоналом. Але українство може стати благословенням Руси. Признавши свій руський характер, увійшовши на „Святой Руссій Берег“, українство може стати опорою руської нації і „ґосударственности“ супроти Заходу, може почати нову добу світлого воскресення не тільки самої Малої Руси, але й усієї Руси.

II.

Ось і зміст статтей п. Кареніна. Треба признати, що в порівнанні з тим, що досі про українство галицькі общероси писали — це великий поступ. Особливо відрадне це явище тепер — у часі нашого тяжкого національного положення.

Отже придивімся тій панруській концепції п. К. та спробуймо її піддати основній аналізі з погляду українських патріотів, тобто людей, що бажають з малоросів (русинів, карпаторосів та інших місцевих людей) сотворити одну українську націю.

Думка, що українство — це індивідуалізація Малоросії, може і з українського національного боку слушна, але яка вона сама в собі мрачна, яка широка і пригожа, до якої хочете інтерпретації! Що означає індивідуалізація Малоросії? В розумінні українських патріотів — це здійснення у матеріяльних, назовні видимих формах української культури й державности, нематеріяльного, ірраціонального хотіння малоросів, тобто русинів, карпаторосів та інших „ту-

*) Ця стаття була написана ще перед 15. X. 1930 р. і передана до Ред. „Діла“. В часі ревізії у звязку з арештом ред. Мудрого її забрано разом з іншими паперами і досі не повернено. На основі записок її зладжено вдруге і передано Редакції в перших днях грудня м. р.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 16. СІЧНЯ 1931.

ЯР. МАНДЮКОВА.

У штучному сяйві париської ночі.

Сірий, сажею забруджений Париж, виглядає, наче занедбаний аристократ, що живе своїми великопанськими споминами. Його дитина Поль Моран, висміває його, устами американця Вебба: Які святощі у вашій столиці? Тих кілька стільців для Люі XV?... Чим маєте хвалитися, — розпустою?

Бідна Сена, закута у сильні, прибережні мури, пливе сумно й мляво, невдоволена тим, що з її нутра тягнуть машинами пісок, що її води засмічують сотні торговельних, брудних кораблів.

У ночі, цей заспаний, невмитий Париж, просидається зі сну й широко відчиненими очима усміхається до світла.

Його пишні бульвари набирають дивної принади, поринають у хвилях електричного світла; авта гудуть й пересмикаються, наче лискавка одні понад другими; спішать у ріжних напрямах люди.

Мальовані обличча, зачеркнені гострою рискою дуги брів купаються у світляних пасмугах, то ховаються у півтіні. Десь зі склепової вистави йде зелене світло й захоплює молоду пару, що саме цілується. Вони йдуть далі, весело згадуючи нежддане освітлення.

Попід склепіння вулиці Ріволі тягнуться ювилірські магазини. У всякі взори уложені дорогоцінні камені відбивають у зеркалах тисячі ріжнородних іскор то переливаються між собою ніжними нюансами колірів.

Площа Конкордії, перенизана золотими кулями, що біжать через міст й гинуть на протилежному березі Ке д'орсе, біля палати Бурбонів „Посольської Палати“.

А від високенного, єгипетського обеліска, паде довга тінь, в якій чути несамовиті шепоти жертв великої французької революції. Шляхотні душі Люі XVI., Антуаннетти, Шарльоти Корде мішаються тут з душами паливод і катів революції.

Нерозривний ланцюг іде низкою горіючих світел Єлисейськими полями, блукає між деревами парку й щезає під темними склепіннями Тріумфального Луку. А там у долині горить зеленавий, таємничий вічний вогонь і лучить невидними звязками духа революції з духом великої европейської війни й спалюється в одно.

Великий, граціозний міст Олександра III. виступає якось святочно на тлі мінливої декорації. Білі, алябастрові статуї, вільні ще від сажі, виринають наче кошмарні постаті, спираються на збитому комплексі прибережних плятанів.

Млява Сена нараз відживає, вона стає казковим царством. В її нутрі хтось рухається і в ній діються таємні містерії. Прибережні світла кидаються в обійми її хвиль, ніжно туляться до її лона й хапаючись одна другої, поринають, щоб знову появитися в іншому місці.

Круглі, вогнисті кулі вужами корчаться у судорогах, розпливаються у півколах, лучаться у ріжнокольорні сітки та гинуть під темним склепінням мосту.

А там ліворуч у сутінках криється на острові середньовічний ґіґант „Нотр Дам“, якийсь темний, задуманий, начеб підтримуваний зеленими гилляками. Він один не бере участи у нічному гаморі. Своїми стятими вежами спирається на хмарах і тихо, непорушно тоне в мріях, ховаючи безмежні скарби людського духа.

У далині кругла палата Трокадеро обнизана подвійним вінцем. Зеленаво-мляве світло дискретно блимає в сторону парку, бігаючи по свіжих листочках й чудних квітниках, що сходять терасами до мосту Ієни, а яркі, вогнисті проміні весело стрибають по головах рухливої юрби.

Нечайно, на другому березі Сени, темний кістяк Айфлівської вежі здрігається. Під впливом

тешніх" — бути собою. Хотіння малоросів та інших „місцевих людей" бути собою — це українство, його здійснення — це Україна.

Але чи в тому розумінні українство дійсно такий молоденький рух, що п. К. твердить про його народження за нашої памяти і про приціплення йому злими, чужими силами ненависти й „отрицанія" Руси? Українські сепаратисти — як „Русскій Голос" називає українців — переконані, що воно дуже старе, таке старе, що колиб дійсно п. К. жив за часів його народження, то нині був би певно якимсь 1000-літнім Матусалем.

Маріян Козак.

(Продовження буде.)

ЗАКАРПАТТЯ.

В справі граматики д-ра І. Панкевича. — Чеський голос про закарпатські проблеми.

В педагоґічнім журналі „Подкарпатська Русь" д-р І. Панкевич боронить свою граматику від нападів критики з москвофільського табору. Справа йде про шкільну граматику, якої вживалось у школах поруч граматики Волошина. Москвофіли видали „контрграматику" Федор-Добоша і стараючись, щоби міністерство освіти апробувало її, критикують українську граматику д-ра Панкевича.

Д-р Панкевич доказує у відповіді, що введення української мови в школи Закарпаття відповідає волі самого населення та що ця мова принеслаб закарпатській молоді тільки користь, бо ця молодь моглаб уживати галицьких шкільних підручників та користати з української літератури.

З нагоди цієї полеміки чеський орган „Народні Освобозені", що виходить у Празі, містить допис якогось чеха з Ужгороду, в якому читаємо: „Не було жадних перешкод, щоби на Закарпатті завести літературну мову, яка народові найбільш відповідає. Але справа має і політичний відтінок. Нині часто говориться, що якби галицькі гості були шукали в нас тільки наукової чи педагоґічної праці, то не запанувавби нинішній антиукраїнський антагонізм на Закарпатті, антагонізм, який приневолив і уряди вмішатися в цю справу. Що правда, цю ненависть до українців викликала і друга сторона (москвофіли!), яка використала для цього кожний помилковий крок українців. Та правда і те, що колиб усі українці були більше здисципліновані, якби поводились коректніше, як гості, то не булоб таких сумних явищ, як конфлікти з чеськими елементами, які на інших чеських землях відносяться до української еміграції дуже прихильно й дуже цінять працю тієї еміграції. Тому треба це розуміти так, що чехи на Закарпатті побоюються за цілість держави і кожна некоректність українців викликає реакцію".

Далі автор допису нарікає, що українці у своїх книжках, а навіть у підручниках для шкіл цькують проти росіян та висловлюються про росіян зневажливо, мовляв, москалі — це такі кацапи, які навіть не є жадними славянами, а тоді, як українці мали в Києві свою державу, москалі бігали ще подерті по степах і без штанів. На думку автора допису така нагінка українців проти росіян викликає на Закарпатті нездоровий фермент. А далі читаємо, що недавно українська „Просвіта" в Ужгороді дістала позичку від уряду на свій „Народній Дім" у сумі 1 міліона ч. корон під умовиною, що гроші будуть ужиті на культурні цілі. А коли москвофіли, опановані „Просвітний Союз", хотіли користати з Народнього Дому та назначити спільну кураторію, то українці на це не згодились.

Допис кінчиться скаргою, що така боротьба між українцями і москвофілами тільки баламутить нарід, який вже сам не знає, за ким іти.

Під увагу громадянства.

За збільшення фреквенції української ґімназії в Яворові.

Наше шкільництво переживає тепер свій найприкріший час. Польонізація обхопила всі роди шкіл, а ті, які ще істнують, ледви животіють. Ліквідація українського шкільництва йде всіми можливими шляхами. Найновіша метода — це просто замикання наших шкіл.

Здавалось би, що наше громадянство зрозуміє небезпеку і візьметься за самооборону. Здавалось би, що всюди, по всіх містах і селах, повстануть наші приватні курси, школи, заведення. Здавалось би, що наше громадянство не зможе погодитися з теперішнім невиносимим станом.

Та воно так тільки здавалось би. Занадто хвилями живе наше громадянство. Занадто не звертає воно уваги на орґанічну, постійну і послідовну виховну працю над молодим поколінням.

Лишім і це! Ми тільки про одно, що звязане безпосередньо з усім цим: ми тільки про стан оцього нашого рідношкільного шкільництва, яке до-сьогодні ще збереглося і сповняє в теперішній мент вдвоє чи втроє важніше завдання, як його сповняло досі.

Замкнено наші ґімназії в Тернополі, в Рогатині і в Дрогобичі. Деж поділася ця молодь з цих ґімназій? Чекає? Чого чекає? Чекати можна все, але марнувати часу молоді не вільно! Чомуж не вписується ця молодь масово до істнуючих ще ґімназій „Рідної Школи"? Кураторія не дозволяє? На це маємо ще засоби. Довідуємося, що молоді з нижчих ґімназійних кляс і Кураторія не робить ніяких перепон перейти зараз до інших рідношкільних заведень!

Гляньмо прим. на таку *Коедукаційну Українську Ґімназію „Рідної Школи" ім. О. Маковея в Яворові* (52 км. на захід від Львова) — аж жах збирає за наше громадянство. Величавий будинок на два поверхи з величезним вільним подвірям за ним і прегарною площею перед ним (заслуга пок. Сидора Британа і мец. д-ра Ст. Федака та попереднього і сьогоднішнього покоління міщанства Яворова), просторі кляси ґімназії, окремі кабінети, бібліотеки, конференційна саля і т. д., дешева бурса ім. І. Франка (для бідніших і богатших учеників) — умовини для прекрасного розвитку цього нашого національно-виховного заведення. Учительський збір доповнений поважними силами. Сказати би: рідко котре заведення має такий поважний та високо-кваліфікований і випрактикований учительський збір.

Біда тільки у фреквенції цього заведення. Пять разів більше учеників (-ниць) змоглаби тут ґімназія помістити. Тоді вона була би само вистарчальною. Тоді й така низька оплата булаби ще нижчою. А так: Коедукаційна Українська Ґімназія „Рідної Школи ім. О. Маковея стоїть перед саморозвязанням! Оце ми хотіли довести до відома нашого громадянства!

Нехай ніхто опісля не кидає каменем на Яворів, яворівський Кружок „Рідної Школи", коли почує одної днини про самоліквідацію яворівської ґімназії.

Яворівські громадяни робили і роблять усе можливе, щоби до цього не допустити. Але без помочі громадянства нема ніякого виходу! Яворівський повіт — один з дуже бідних, особливож тепер по „пацифікації" і по „контрибуціях"! Городецький повіт, що досі, як знаємо, на „Рідну Школу" майже ніколи нічого не давав, а що його тепер Головна Управа „Рідної Школи" приділила до Яворова, досі не дав тут буквально ані сотика! На прохання Яворова до громадянства повітів тернопільського, рогатинського і дрогобицького, в яких розвязано ґімназії, щоби спрямувати молодь розвязаних ґімназій до яворівської ґімназії, поставилося воно досить обоятно і холодно. А тут тимчасом видатки зросли (бо відпали на якийсь час звороти оплати за діти урядовців) і зобовязання Кружка „Р. Ш." супроти учительського збору побільшилися тому, що заанґажовано старші і дорожчі, зате цінніші сили.

Під увагу нашого громадянства даємо цих кілька слів. Від животности нашого народу буде залежати, чи громадянство зверне належну увагу на Яворів і чи не допустить до такого сумного факту, як самоліквідація Коедукаційної Української Ґімназії „Рідної Школи" ім. О. Маковея в Яворові. Ми віримо в животність і майбутність Української Нації і віримо, що з нагоди нового піврічча яворівська ґімназія загуде новим, оживленим життям! Віримо, що батьки пішлють масово свої діти до української ґімназії в Яворові.

———o———

електричної струї перемінюється в горіючий стовп, що в одну мить гасне. Його обриси, перенизні світляною ниткою, а на вершку появляються зорі. Поволі щезають зорі й чорний кістяк виринає на загравою залитому небі.

Нараз вершком біжить зиґзакувата лискавка, кістяк здріґається, появляється назва фабрики „Сітроен", сріблистими струями бухає вода, і все погасає. Темними раменами перебігають іскри, вогняні язики, злизують її боки й лишається чорна, обгоріла конструкція вежі, що дає картину смутку на безмежній скатерті Марсового поля.

А там далі мріє вежа „Інвалідів" з останками великого Наполеона. Душна, підземна залізничка, звана „метро" мчить лискавкою під лискучим, білим склепінням. Зміняються обличча у вагончиках, із тріскотом замикаються двері, одні подорожні притулюються до других, минає кілька зупинок, і ми в дільниці Монмартр.

Крик, гамір, ярмарок, видно наче в день. Грає музика, перед каварнями на вулицях столики, а люди регочуться безтурботно, ллється струями вино.

По камяницях скачуть світляні постаті реклям. Тут необережний песик розбиває цілу гору посудини, пані руки ломить. Під руку підсувається агент з мастею, яка злілюж черепки. Пані сміється щаслива. Ось-там умивають дитину тільки тим милом, що вона любить, й вона щаслива підкидує пухкими ноженятами. А на розі вулиць Сен Дені й Ляфает рухливе світляне письмо нагадує, що найкращу їду й напитки дістати можна тільки в названому ресторані.

Редакції „Тан" і „Матен" крикливо виписують свої новости й заохочують до передплати.

Це дільниця, де на копи всяких „ревю".

У славному „Фолі Бержер" попри богацтво костюмів і декорацій, вабить головно світло, що звідкись пливе й зупиняється в даний мент на бажаному обєкті.

Для прикладу кілька картин: легенькі, білі постаті вибігають на снігом вкриту долівку; довкола зимовий краєвид. В одну мить зручно кинені світла наказують щезати сніговi, кажуть розвиватись білим постатям у ріжноколірну китицю квіток. Жалко стає, коли ці чарівні квітки, наче під ударом чародійної палочки, починають вянути, тратити красу, й гинути у сумних тонах.

Або: на сцені чудова пава з великим, у блакитних нюансах, хвостом. Під золотим блеском блакитне піря прибирає червонавий відтінок й зміняється в пахучі троянди. Голова пави повертається й стає королевою квіток, що гордо ступає з найвищого ступня. Знов зміна: на давнішу і знов: на сцені пава з пишним хвостом.

Очі не мають відпочинку ні на мить. З темряви виходять обриси морського дна, місячне сяйво просвітлює плаваючих русалок, дивовижних морських звірів. Багряний гомар жадно витягає кліщі по зелену рибку, що виринає нараз на поверхні опалевої тіни.

Страшно горить вогонь; у пекольній сцені обхопліює без жалю рожеві тіла грішниць, а зеленошкурий дідько, витягає довгі кігті й божевільно регочеться, жбурляючи з рота снопом іскор. Світляна течія йде за ним послушним слугою, залишаючи все інше в пітьмі.

А тепер загляньмо в стару палату державний театр „Комеді Францез". Тут, пахне ще старосвіччиною, але якими теплими видаються світла кольосальних павуків. У кришталевих дармовисах заломлюється надто сильне світло й снопом ріжноколірних блесків паде в долину.

У нових театрах падуть дискретні півтіні зі скляного склепіння, з притьмарених ламп і дозволяють віддатись настроєві. Надто гострі барви блїднуть і дають оману краси.

Парижські жінки, що в день виглядають наче страховища з підчорненими очима й вимальованими обличчами, стають у відповідному освітленні фантазійними княжнами, за якими в захопленні зітхає тисячі чужинців, від чорномазих до жовтошкурих включно.

Засідання сойму з дня 13. ц. м.

На початку вівторкового засідання сойму жладали приречення послів, що вийшли на волю за кавцією (берестейські вязні: пос. Цьолкош, Дібоа, Кернік, Вітос, Савіцький та вязнені в інших тюрмах: пос. Доброх, Угнич і Врона). Комуністи домагалися дискусії й мотивування внесення в справі биття вязнів поліцією, передовсім у Луцьку. Тому, що внесення того не зголошено формально, маршал сказав, що таке домагання буде можливе щойно, як маршалові передадуть це внесення. Потім відбулася дискусія в справі ратифікації польсько-німецької умови. Пос. Рибарський (НД) сказав, що його клюб буде поборювати проект умови.

Справу вибору 8 членів трибуналу перекавали конституційній комісії, а сойм вибрав лише 4 членів до комісії контролі держ. довгів (Бирка, Голинський, Тромпчинський, Кернік).

Бюджетова комісія.

Дня 13. січня бюджетова комісія голосувала над бюджетом мін-ства внутрішних справ. Усі поправки відкинули. У бюджеті мін-ства комунікації прийняли всі поправки референта пос. Ржуски (ББ), а відкинули всі інші поправки. Бюджет Найв. Контрольної Палати реферував пос. Чума (ББ). У дискусії пос. Чапінський (ППС) завважив, що громадська думка занепокоєна тим, що головою Н. К. П. іменований ґенерал. На це відповів голова НКП. Кшемінський, що від 31. жовтня 1930 р. перестав бути чинним старшиною. Після полагоди прелімінаря НКП. пос. Ваґнер реферував бюджет емеритур і заосмотрень. Він м. і. сказав, що закон зараховує подвійно літа служби, відслужені в завойовницьких арміях. Це кривдить тих, що служили в польськім війську. Може новеля скасує це. Заповів обмеження емеритур для тих, що є заразом контрактовими урядовцями. Требаб обмежувати емеритури тих, що заробляють на інших становищах, коли їх заробітки перевищають 4-кратно мінімум істнування на основі закону про доходовий податок. Це не буде торкатися вбогих, лише тих, що працювали кілька літ, а потім одержали корисні посади.

ВНЕСЕННЯ ПРО УМОРЕННЯ СУД. ПОСТУПОВАННЯ ПРОТИ БЕРЕСТЕЙСЬКИХ ВЯЗНІВ ВІДКИНЕНЕ.

Дня 13. січня було засідання реґуляміновoї комісії і посольської незайманости. Справу увільнення 6. берестейських вязнів і умореня судового слідства проти них реферував пос. Пукак. Його внесення в тій справі відкинено голосами ББ. У дискусії заторкнули справу вязничого реґуляміну в Бересті. Представник мін-ства справедливости сказав, що поміщення вязнів у Бересті було зовсім правильне й окр. суд згідно з правними приписами відкинув зажалення оборонців. Щодо того не може дати пояснень. Комісія постановила відложити подрібну дискусію в тій справі, щоби рефрент міг приготовити подробиці про кожного вязня.

БЮДЖЕТ МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ.

Промова пос. Міл. Рудницької.

Дня 14. січня на засіданні соймової бюджетової комісії радили над бюджетом мін-ства освіти. Мін. Червінський зясував потреби свого ресорту. Він сказав, що в уряді боронить трьох принципів: щоби без огляду на тяжке положення потреб освіти та культури не зіпхнено в кут, щоби позиція мін-ства освіти в бюджеті не зменшилася та щоби заг. освіту посунути вперед. Опісля прелімінар мін-ства освіти зясував реф. Стровський (ББ). Він запропонував скасувати ріжні видаткові позиції м. ін. зменшити позицію на евангелицьке й інші віросповідання, фахове шкільництво. У вищому шкільництві субвенції та стипендії зменшити на 52.000 зол. *організацію студій і наук української мови зменшити на 30.000 зол.*

У дискусії промовляли: пос. Поніковський (ХД), Корнецький (НД), Чапінський (ППС). Він торкнувся й меншинового шкільництва, пригадав, що основано якесь *українське студіюм, про якого принципи та функціонування нічого не відомо. Це не є правильний університет, який належиться українському народові. Опісля займається бесідник справою зачинення трьох українських гімназій у Сх. Галичині. Питається, чи можна замикати гімназії за проступки деяких гімназистів. Серед внесень зголошує бесідник, щоби визначити 130.000 зол. на започаткування праць задля креування українського університету у Львові.*

Пос. Мілена Рудницька у дискусії зазначує, що українцям закидають звичайно, що момент політичної боротьби повинен бути далеко від культурних і господарських справ, а тимчасом скільки разів українці ставлять домагання чисто культурні й річеві та наводять чисто річеві аргументи, **дістають усе відповідь, що українське шкільництво, український університет, фінансова поміч для культурних установ — це все політичні справи. Від самого початку істнування польської держави освітня політика залежна була від напрямних мін-ства внутрішніх справ, та ніде це не виступило так яскраво, як минулої осені, підчас т. зв. пацифікації.** З передвоєнних часів лишилося українцям 6 державних ґімназій, а що потреби українців зростали, українці творили ґімназії приватні, так, що м. р. було 15 таких заведень. В осені зліквідовано 3 українські ґімназії, а саме одну державну в Тернополі та дві приватні в Рогатині й Дрогобичі під претекстом протидержавної діяльности. В Дрогобичі відібрали право прилюдности нібито тому, що це заведення не виховує молоді в державнім дусі, а в Рогатині тому, що заведення прибрало шкідливий характер під моральним і політичним оглядом. Одначе не сталося нічого такого, що оправдувалоб таке мотивування. Не маємо причин для замкнення тих ґімназій.

Суму 120.000 зол. призначено на якийсь український інститут у Варшаві, про який найменше знають самі українці. Я була нині в клопоті, коли товариші поляки бажали від мене інформацій в тій справі. З інституту того користає кілька одиниць. *Наук. Тво ім. Шевченка у Львові*, що має найкращу наукову славу, яке вважають українською академією наук, *не дістає ні сотика помочі*. Цікаве, що п. міністр в інтервю *про саботажистів послугувався терміном „український", коли офіціяльно вживають терміну: „Русь", „руський"*. Колиж діждемося скасування тієї ганебної спадщини по Ґрабськім? Реасумуючи свої виводи, зазначує, що українці займають до бюджету неґативне становище.

Опісля промовляв іще пос. Єремич (біл.).

Віцеміністер **о. Жонґолович** відповідаючи на промову пос. Рудницької заперечує начеб відносини між урядом і гр.-кат. курією зіпсувалися.

Опісля промовляв **міністр освіти Червінський.** Довше задержався над справами меншостевого шкільництва. Каже, що хотів би бути міністром від отвирання шкіл, а не від їх замикання, тому теж із тяжким серцем згодився замкнути три українські ґімназії. Колиж українська інтелігенція з успосіблення української молоді прихильно чи льояльно до держави робить квадратуру кола, то самособою не може дійти до порозуміння. Вкінці міністр заперечує начеб силував учителів до виб. акції та сказав, що хотів би, аби вчительство могло відіграти історичну ролю наскільки це можливо.

Вкінці пос. кс. Шидельський старався полемізувати з пос. Рудницькою, доказував, що відношення акад. сенатів до молоді було річеве та безстороннє.

На цьому засідання замкнено.

ТЕЛЕҐРАМА АНҐЛ. ПОСЛІВ ДО Л. НАЦІЙ В СПРАВІ СХ. ГАЛИЧИНИ.

„Хвіля" повідомляє: „61 послів анґлійської палати громад (із того 58 з Лейбур Партії) вислало до Ґенерального Секретаріяту Ліґи Націй в Женеві телеграму в справі *нарушення меншинових трактатів і гостроти положення у Сх. Галичині*. Автори взивають ґен. секретаріят реактивувати комітет трьох, щоби він розглянув петицію та безсторонно розслідив факти".

„Також із Праги повідомляють, що чеські правники утворили спеціяльну комісію для розгляду цивільних наслідків т. зв. пацифікації Сх. Галичини. Тому, що зажалення одної кооперативи до суду уморено наслідком постанови суду Ваґнера у Львові, ухваленої на осн. австрійського патенту з 14. березня 1806, тому, що перед цивільним судом не вільно скаржити урядовців за винагороду шкід, заподіяних при виконуванні їх обовязків, — доказують чеські правники, що патент не може мати приноровлення, коли урядовець або його наставник переступає управнення, що виходять із виконуваної ним діяльности".

О. ЯВОРСЬКИЙ ЗРІКСЯ ПОСОЛЬСЬКОГО МАНДАТУ.

Як ми повідомляли з листи ББ вийшов м. і. послом до сойму „старорусин" парох із Радехівщини о. Яворський Йосиф. Він приняв був посольський мандат, хоч усі три гр.-кат. ординаріяти заборонили священикам кандидувати, а навіть вніс був до Риму зажалення проти суспензії. В його справі інтервеніювало у Ватикан мін-ство закордонних справ. Видно інтервенція ця була безуспішна, бо о. Яворський зрікся посольського мандату. Так то в соймі лишився лише один „старорусин", що вийшов із листи ББ, а саме комісар Народнього Дому у Львові М. Бачинський.

ПІЛСУДСЬКИЙ ЇДЕ У ЛЬОНДОН?

У Варшаві кружляла чутка, що марш. Пілсудський після лікування на Мадейрі поїде у Льондон.

ТРОЦЬКИЙ ПРОЇЗДИТИМЕ ЧЕРЕЗ ЛЬВІВ?

Німеччина відмовилася дати Троцькому дозвіл переїхати через Німеччину до Норвеґії. Троцький просив польський консулят у Царгороді, щоби йому дали візу на переїзд через Польщу. Колиб Троцький дістав візу, то поїде через Львів.

НОВА КОСТИТУЦІЯ ДЛЯ ІНДІЇ.

Проєктований рапорт конференції Круглого Стола передбачує, що законодатну владу Індії має творити сенат зі 100—150 членів і посольська палата з 250 послів. Сенат мають відновляти в правильних відступах із вибору або іменування. Каденція палат має тревати 5 літ, коли скорше палат не розвязано. В законодатних установах буде заступлена меншина. До димісії уряду треба буде кваліфікованої більшости 2/3 голосів. Голова підкомісії краєвої оборони на конференції Круглого Стола, мін. домінії Томас поставив внесення, у звязку зі зменшенням скількости британського війська, щоби прискорити націоналізацію армії.

МІС ДЖОНСОН ВЕРТАЄТЬСЯ.

Анґлійська амбасада у Варшаві повідомляє, що більшовицькі знавці летунства відрадили летунці Джонсон летіти тепер малим літаком понад Сибіром. У середу виїхала Джонсон із Москви.

ПОМЕР 115-ЛІТНІЙ ДІДУСЬ.

У с. Гайнівка (Виленщина) помер 115-літній Йосиф Плютицький. Лишив 7 дітей, 55 внуків, 50 правнуків і кілька праправнуків.

—o—

СПОРТ

Гокейові змагання у Львові.

У вівторок 13. ц. м. відбулися у Львові гокейові змагання між дружиною **Кляґенфурт А. К** і дружиною **Поґоні** з вислідом 0:0. Австрійські німці перевищали Поґонь особливо в третій терції, але добра оборона Поґоні не допустила до поразки. Суддя п. Стшелецький не признав одного ґоля гостей, стріленого з відсторони.

Тогож дня відбулися змагання за чашу Лехії між **Лехією** і **Гасмонеєю** з вислідом 4:0 (2:0, 1:0, 1:0) в користь першої. Суддя п. Мармоль.

Львів-Варшава.

В часі гокейових мистецтв у Криниці буде м. ін. розіграний також меч між репрезентаціями Львова і Варшави за чашу, уфундовану фабрикою чоколяди „Бранка" у Львові.

Протест України проти висліду змагань з Лехією.

Нас повідомляють, що провід секції гаківки при С. Т. „Україна" вніс протест проти висліду змагань української дружини з Лехією (1:0 в користь останньої), бо суддя п. В. Кухар не добачив і не признав одного ґоля, стріленого Україною. (Змагання повинні були закінчитися 1:1).

ОСТАННІ ВІСТИ

ЗМІСТ ПЕТИЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПОСЛІВ І СЕНАТОРІВ ДО ЛІҐИ НАЦІЙ.

Петиція українських послів і сенаторів із Польщі до Ради Ліґи Націй вислана 31. жовтня 1930 р. зясовує докладно положення Сх. Галичини в міжнароднім праві на основі версайського трактату та додаткового трактату про охорону меншин, уповажнення Найв. Ради про зайняття Польщею Сх. Галичини аж по ріку Збруч польськими військами і рішення Ради Амбасадорів із 14. березня 1923., яке признало Польщі зверхниче право над Сх. Галичиною, як і мотиви, котрі лучилися зі заґарантування Сх. Галичині чогось у роді департаментової автономії. Петенти жаліються, що права української меншини не здійснюються в Польщі, а деякі неспокої, що трапилися по селах Сх. Галичини у вересні 1930, наслідком польщичої кризи, головнож пожежі, були претекстом для уряду до приноровлення найгострійшого режіму. Далі петиція формулює закиди в справі виборчої акції, що мала протиукраїнський характер. Петенти покликуються на залучники, що є доказом доконуваних надужить, стверджують, що богато річей годі було справдити або запротестувати на місці та просять Раду Ліґи Націй розглянути справу та видати розпорядки, щоби польський уряд виконував права, які належаться українському народові. Петицію підписало 17 українських послів і сенаторів.

5 ПЕТИЦІЙ.

Із Женеви повідомляють, що до Ґен. Секретаріяту Ліґи Націй прийшло загалом 5 петицій у справі пацифікації Сх. Галичини. Із них 3 прийме ґен. секретаріят Ліґи Націй, а саме анґлійська петиція, париська петиція мабуть від українських еміґрантів і чеська петиція.

—o—

Радянська преса про українізацію.

Чи українізація поступає вперед?

У „Червоній Ґазеті" у передовій статті п. з. „Перевибори рад і українізація" читаємо між іншим таке:

Крім того, досвід минулих перевиборів довів, що в українських районах Північного Кавказу число депутатів українців в радах знизилося, порівнюючи з попередніми виборами. Краєвий комітет партії в резолюції про українізацію сказав: „в результаті перевиборів рад у складі президій рад сталося пониження українців на 4,1 відс. і голів рад — українців на 4,9 відс.; в Райвиконкомах в 1927 році українців було 21,1 відс., а в 1929 році — 18·1 відс.".

Зниження українців в радах підчас минулих перевиборів пояснюється насамперед тим, що радянські організації приділили недостатньої уваги висуванню до рад українців. Подруге, це пояснюється ще й тим, що радянські організації на місцях ще не доцінюють значення національної політики та українізації і не заходилися з більшовицьким завзяттям коло українізації радянського апарату. Майже не провадиться пояснювальна робота з українізації".

„Зокрема треба відмітити погані ставлення станради до українізації. Станрада передплатила українських ґазет на 30 карбованців, але не розподілила їх поміж червоними кутками і населенням і ґазети цілими жмутами по 100 по 200 валяються по станраді у школах і їх не використовують".

Афера Устріка.

Париж. А. Т. Е. Афера Устріка захоплює щораз ширші кола. Слідча комісія устaлила, що один із вищих урядовців міністерства фінансів мав своє конто у банку Устріка. Це конто було назначене буквою М. Г. Крім цього зять б. міністра, сенатора Дірана був співробітником банку Устріка, а один часопис Дірана дістав від Устріки 80.000 франків хабаря. Комісія переслухала сенатора Данієля Вінкента, який тоді, як на біржу введено акції Устріка, був міністром торгівлі. Його зізнання скидали відповідальність за ці акції на міністра фінансів.

Індія матиме свою армію?

Як подає А. Т. Е. з Льондону міністр Гоаєс на англійсько гіндуській конференції заявив, що він годиться на утворення гіндуської військової школи та армії, але поставив умову, щоби ця армія мала контакт із англійською армією та служила далеким цілям англійсько-гіндуського зближення.

Повстання на філіпінах.

Льондон. А. Т. Е. На філіпінських островах вибухло повстання тубильців, яке американське військо здавило. Повстанці втратили 20 убитих і 50 ранених, а серед війська було вбитих 2 старшин і 2 вояків.

Екзекуції в Індіях.

В Бомбаю повішено 4 гіндуських націоналістів, які в травні 1930 року брали участь в бунті проти англійської влади. На вістку про виконання присуду в Бомбаю вибухли заворушення: гіндуси кинулись на поліціянтів, били їх і приневолили їх скидати шапки на знак пошани для повішених. У Карачі підчас заворушень поранено 140 осіб.

—o—

НОВИНКИ

— **Курс модерних танців.** Курс танців Т. Вигвицького пічнеться в суботу 17. січня в домі при вул. Зелена 7, перший поверх праворуч, — для молоді — в год. 5-ій, для старших — в год. 7-ій веч. Вписи приймаються там-же в днях 14., 15. і 16. січня від год. 6—8. веч.

— **Конфіската „Діла".** Попереднє (9) число нашого органу підпало конфіскаті у двох місцях. Сконфісковано цілий вступ у статті д-ра Івана Курівця п. з. **„Наше лихоліття і занепад моралі"** та одно місце у фейлетоні Андрія Чайковського **„Новий Рік"**. Це 3-я конфіската „Діла" в цьому році.

— **Театр ім. І. Тобілевича** (Кооператива Український Театр у Львові), що приїзжає до Львова на три вистави дня 19. ц. м. повідомляє нас, що білети на вистави можна дістати в „Українськім Базарі" при вул. Руській у ціні від 1 зол. до 4 зол.

— **Сходини львівських жінок** відбуваються у вторки, четверги і суботи між год. 6—8. веч. в клюбі Союзу Українок, Підвалля ч. 7. І. пов. Звертається увагу львівського українського жіноцтва, що читальня Союзу Українок заосмотрена в поважну скількість часописів і журналів, з яких усі члени і приведені ними гості можуть свобідно користати.

— **З гранатою проти поліції.** В селі Чорній коло Кольбушової поліція хотіла арештувати Івана Брамаржа під замітом убивства одного селянина. Іван Брамарж, окружений поліцією, кинув ручну гранату і поранив постерункового Ватру в руку і голову. Інші поліцаї стріляли з крісів, ранили Брамаржа й арештували.

— **Замерз.** Недалеко села Гордині в Самбірщині найдено на дорозі трупа умово хорого Якуба Еберта, який їдучи до дому, занедужав, упав на сніг і в ночі замерз на смерть.

— **Польський літак віхав на комин.** Підчас летунських вправ у Торуні летун Заячківський так незручно опускався на землю, що наткнувся на комин одного дому і разом з літаком скотився з даху на подвір'я. Літак трошки поломився, а летун трошки потовк собі плечі.

— **В руках торгівця живим товаром.** У Варшаві пропала без сліду відома зі своєї вродливости 16-літня гімназистка Піскорська і родичі цілий тиждень не могли її відшукати. Аж на днях поліція арештувала в Ченстохові підозрілого типа, а в його товаристві цю гімназистку. Слідство виявило, що цей тип торгував живим товаром. Його імя держать ще в тайні.

— **І найсильніша людина часом заплаче.** В останнім томі своїх споминів з часів світової війни Пуанкаре сам признається, що коли довідався про програну битву і великі втрати французької армії під Льос Шампань, „увійшов до своєї бібліотеки, де була тільки його жінка і там сердечно розплакався". Цю хвилину Пуанкаре вважає найтяжчою в своїм житті. Цікаве, що Пуанкаре, як це видно з його споминів, довший час підчас війни не вірив у перемогу Франції, та був у розпуці, на думку, що німці запанують над його вітчиною. Особливо англійські державні мужі давали причину до песимізму. Англійського премієра Асквіта називає П. „гладко виголеним правником, який надається до ролі тата в комедії", але не на дипльомата підчас війни. Так само скептично говорить Пуанкаре про Льойд Джорджа, а тільки Кіченера вважає людиною залізної волі і великого таланту. Як видно зі споминів Пуанкаре, між військовими командантами армії держав Антанти панували постійні непорозуміння, конфлікти і англійські генерали пінились зі злости, що мусять слухати французького маршала Жофра та Фоша. Ці непорозуміння підкопували віру Пуанкаре в перемогу Франції.

— **Як люди заробляють.** Відомий співак, виконавець боєвих і любовних пісень Маврикій Шевальє заробляє річно пересічно 6 міліонів золотих. За одну годину виступу на сцені дістає часто 4000 золотих гонорару. Автор популярних комедій, як „Пан Топаз" та „Маріюш" письменник Паніоль, який має тільки 30 літ, заробляє річно 10 міліонів франків. Цей письменник є сином бідних родичів і ще недавно жив у нужді. Французький король автомобілів Андрій Цітрен має 22 міліони річного доходу.

— **Смерть жидівського маляря.** На днях помер визначний жидівський маляр Мартин Готліб. Його картини „Погром" та „Стіна Плачу" були спопуляризовані в численних репродукціях. Готліб помер у 63-ім році життя. Його молодший брат Леопольд має також своє малярське ателіє в Парижі.

— **Розстріли в Москві.** Найвищий суд у Москві затвердив присуд кари смерти на 5 урядовців радянської кооперативи, які саботували владу і ширили серед селян антирадянську аґітацію. Присуд виконано.

— **Радянський музей.** Рада народніх комісарів СРСР асиґнувала міліон рублів на утворення военного музею ім. Ворошилова. В музею поміщено тільки картини, що гльорифікують червону армію.

Зміна адреси 1 зол. Можна поисилати почтовими марками.

— **Знов вулькан.** Вулькан Мерапі на Яві проявив свою активність. Із кратеру вибухає лява і пливе на доли. Кілька сіл положених біля вулькану евакуовано. В кількох селах поліція мусіла виганяти селян силою, бо вони не хотіли покинути рідних осель.

— **Жертва праці.** Недалеко Сан Франціско завалився тунель, в якому працювало 20 робітників. Земля засипала працюючих і досі не добуто іще зпід землі ні одного робітника.

— **Жест ученого.** Фільмове виробництво в Голівуді просило професора Айнштайна грати ролю в одній науковій фільмі і запропонувало цьому вченому 200.000 долярів за 5 тижнів праці. Айнштайн відмовився, заявляючи, що його одна година наукових дослідів над скорістю світла йому дорожча, як усі гонорарі фільмового виробництва в Голівуді.

— **Антисемітизм у Румунії.** В Яссах на вулицях міста появились відозви антисемітської організації „Залізна ґвардія", яку уряд розвязав за антижидівські виступи. У відозві сказано, що організація продовжуватиме свою діяльність проти жидів нелеґально.

— **Сам признався до вбивства.** Перед чотирма роками в чеськім місті Чеські Броди добуто з ріки трупа невідомої жінки і поліції не вдалось ствердити ідентичности цієї жінки, та вислідити хто її вбив. Аж на днях до поліції в Празі прийшов 42-літній Франц Міллер і сам заявив, що це він убив цю жінку, а саме тому, що вона як проститутка вкрала в нього в готелі всі його гроші. Убивши її, Міллер вкинув трупа до ріки, а тепер сумління так його мучить, що він рішив признатись до вини.

— **Пожежа в домі божевільних.** В домі для божевільних у Флері в Франції вибухла пожежа, яка спричинила шкоду на міліон франків. Серед умово хорих мешканців того дому повстала страшна паніка, всі почали втікати на вулицю, деякі кинулись на сторожу, що спиняла їх біля брами, кількох божевільних вломили двері, дехто скакав через вікна. Одна сестра і лікарка були замкнені в кімнаті і мусіли ратуватись утечею через вікна. Поліція і пожежна сторожа з великим трудом половили божевільних та замкнули їх в сусідніх домах.

— **Знахідки в Помпеях.** Під руїнами міста Помпеїв, засипаного вульканом 79 року по Христі, виконано недавно останки дому якоїсь багатої римлянки. У скринях в цьому домі найдено 115 штук золотих монет та багато дорогих каменів і срібні ложки, вилки, чотори вази, все це із золота. Найкраще збереглись дорогі камені і ложочки, украшені різьбою. В домі не найдено жадного кістяка; очевидно багата власниця цього дому підчас землетрусу втікла на вулицю і там згинула під лявою. Над дверима дому прочитано напис: „Менандер".

— **Двобій міністра з генералом.** Підчас останньої революції в Еспанії президент міністрів Беренгуер видав відозву до населення, в якій зневажив генерала Франка. Генерал стояв по стороні уряду і тепер видав президентові міністрів двобій. Беренгуер принняв цей двобій і на днях відбудеться виміна стрілів між ними двома противниками.

— **Бандитизм на Корсиці.** Французька преса пише, що тепер на Корсиці скривається 14 бандитів позбавлених всяких прав. Минулого століття Корсика мала пересічно 200 бандитів. Жертвою бандитизму на Корсиці паде 30 мешканців, а в XIX. віці щороку гинуло з рук бандитів річно пересічно 150 осіб. Треба додати, що Корсика має взагалі заледви 200 тисяч мешканців.

— **Перші Загальні Збори Українського Т-ва Прихильників Мистецтва у Львові** відбудуться в четвер дня 29. січня 1931 р. в год. 6. попол. в салі Т-ва „Українська Бесіда" у Львові при вул. Рутовського ч. 22/I. із таким денним порядком: 1) Відкриття Зборів. 2) Короткий доклад з ділянки мистецтва 3) Звіт Комітету Основателів. 4) Вибір: а) голови, 6 членів і 3 заступників Виділу на 3 роки; б) 3 членів і 2 заступників Провірчої Комісії на 1 рік; в) 3 членів і 2 заступників Розємного Суду на 1 рік. 5) Внески і побажання. — Львів, дня 12. січня 1931. — **За Комітет Основателів: о. Олекса Базюк**, голова, **Амброз Березовський**, секретар.

— **При ревматизмі і простудах таблетки ТОГАЛЬ** виявилися незвичайно успішним ліком; таблетки **Тогаль** усувають природним способом недуготворчі елементи і приносять полекшу також у хронічних випадках. Спробуйте їх ще нині — але жадайте завсіди **Тогаль**. Нема нічого ліпшого. Можна дістати по всіх аптиках. (**Тогаль** є швайцарським препаратом, зареєстрованим у Польщі під ч. 1364).

З театру.

Малий Театр: „Легкодушна сестра", комедія на 4 дії Перживського.

З нагоди недавньої смерти автора цієї песи, міський театр відновив найкращу його комедію, що йшла тут уперше двацятькілька літ тому з Ордон-Сосновською в заголовній ролі. Загалові львівської публики, хапкої на сензацію та чужі модні імена, імя Перживського не каже нині більш як напр. Кедржинського; ця публика ставиться дуже скептично до польських комедіописців, які темами й драматичною технікою лишаються позаду европейських. „Легкодушну сестру" оглядали з цікавістю здебільша ті, що знали її з давніх літ: хотіли переконатися, як своякп геройки цієї песи, чи вона за останні роки справді постарілася.

Двацятькілька літ для песи не менше, як для жінки: коли вона поруч кількох маленьких зморщок зберігла ще свою усмішку й молодечі рухи — ми щиро здивовані. Перживський мав сильний сатиричний і драматичний нерв; хто зна, чи в драмі не був би виявив свій талант сильніше, ніж у повісті, до якої звернувся в останній добі своєї літературної діяльности.

Нинішний глядач може навіть живіше відчувати вістря сатири „Легкодушної сестри", звернене проти тої міщанської моралі, що переходить найлекші та найбільше несподівані еволюції під впливом богині Мамони. Грали песу як з нот: Зніч був дискретним колтуном, Маляновіч зворушуючою наверненою грішницею, Морська природною гіпокриткою, Подборувна знаменитою спліткаркою, що майстерно плаче, Бродневич і Даменцький — першорядними брудними типами, а Войдан — дуже вірним симпатиком.

Дописи.

ЛУЦЬК. **(З просвітянського руху).** В суботу 20. XII. м. р. в Луцьку в салі „Просвіти" старанням і силами драматичного гуртка при „Просвіті" відбулася вистава песи „Хмара". Дуже добре вивязались зі своїх роль режісер гуртка п. Дм. Степняк, п-ні Ольга Скопюкова, пп. Микола Соболюк і Микола Ясінський; поминаючи деякі браки (до речі: цілком оправдані м. ін. тим, що вистава відбулась майже без проб), задовольняюче виконали свої ролі пп. Ніна Нетяга, Олександра Куксівна, Евгенія Кобрина, Рая Павлова, Ів. Скопюк, Сергій Пукса і В. Гайдюк. Під матеріяльним оглядом вистава пройшла середньо. Булоб бажаним, щоби гурток цею виставою не обмежився. Наприкінці не можемо не додати до відома, що гарний настрій підчас вистави декому з присутнього громадянства псувала присутність посла одинки п. Тележ-го, того самого, що вславився своїми „сальоновими" методами поборювання всього українського, що не йде по лінії його хлібодавців, у часі останніх виборів до сойму й сенату. Але-ж оскільки не помиляємося, п. Тележ-ий, як „чесна і шановна особа", „дзялач" і т. д., дістав навіть запрошення від Ради „Просвіти" за підписом урядуючого голови п. П. — Дивні діла Твої, Господи! Коли нарешті буде у нас якась громадянська етика?

ЖОВКІВЩИНА. (Ювилейний концерт у честь Митрополита). В Желдці, пов. Жовква, відбувся дня 7. І. п. р. в місцевій читальні святочний концерт у честь Ювилята кир Андрея. Програму концерту виповняли: промова п. М. Нагірняка, абсольв. теол., пісні-щедрівки Леонтовича „В полі, в полі", „Дзвони", „Над річкою беріжком", Стеценка „Нова радість стала" й „Добрий вечір тобі". Хорові точки були переплітані декламацією „Солодке серце Ісусе спасай" о. Радомського й гарно виголошеною декламацією маленької учениці „У 30-ліття Митр. кир Андрея" О. Ґерети. Реферат про життя й заслуги Митрополита виголосив п. О. Гривнак, абсольв. теол. Свято закінчив п. М. Нагірняк щирим побажанням многих літ для Ювилята, після чого хор відспівав „Многая літа". Громадяни Желдця вдячні п. М. Нагірнякові за приготовлення концерту і працю у вишколенні й проводі хором, який як слід вивязався зі свого завдання. Радіємо, що і в нашій закутині ми мали змогу сплатити довг вдячности Нашому Князеві Церкви. — **Учасник.**

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Ол. Бабій: ПЕРШІ СТЕЖІ, повість із часів світової війни. В-во „Червона Калина", Львів 1931. Стор. 339. Вінєта роботи Е. Козака. Зміст: Тишина перед бурею; З одного села шістьох стрільців; Перше вірлине гніздо; Одні за Карпати, а другі до хати; Хрестини на вояків; Дн стрілецької слави; Стрілець кохає; Щастя народившись, почииає вмірати; В австрійській касарні; Жіноче серце; Над берегами Сочі і Пяви; На світанку; Падуть престоли. Ціна примірника 6 золотих.

Ростислав Кедро: СОНЕТИ. Видавництво „Вогні", 1931.

КИТИЧКА БАЖАНЬ на імянини, на Новий Рік і при інших нагодах. Рогатин-Львів. В-во „Сині Дзвіночки". Друга серія. Ч. 8. Стор. 80.

УКРАЇНСЬКИЙ СПІВАНИК, збірник народніх, історичних, патріотичних, любовних пісень та коломийок. Впорядкував **Ю. Старшевський.** Рогатин-Львів. В-во „Сині Дзвіночки". Ч. 7. Стор. 123.

ЖУРНАЛИ.

ВОЛЬНЕ КОЗАЦТВО, літературний і політичний двотижневик. Прага, 10. січня 1931.

ҐЛОБУС. Ілюстрований додаток до „Пролетарської Правди". Ч. 23. Київ. грудень 1930.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 15. січня, година 7·30 веч. „Фальштаф" Вердія.

Пятниця, 16. січня, година 7·30 веч. „Лякме" (виступ Еви Турської-Бандровської).

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Четвер, 15. січня, година 7·30 веч. „Людина з портфелем".

Пятниця, 16. січня, година 7·30 веч. „Людина з портфелем".

Малий Міський Театр:

Четвер, 15. січня, година 7·30 веч. „Легкодушна сестра", комедія Перживського.

Пятниця, 16 січня, година 7·30 веч. „Легкодушна сестра", комедія Перживського.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Королева гузарів". Люди-риби.

ЛЕВ: Звукова фільма: „Іванко Музика" (на осн. Фердинанда Гетля).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Неаполь співаюче місто" (Кепура, Бриг. Гельм).

ОАЗА: „Роман над Ріо Гранде".

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Смолоскип".

ПАН: „Інтриґант" (Янінгс).

ПАСАЖ: „Зачарований килим". (Пат і Патахон) і додатки.

ПРОМІНЬ: „Дике кохання".

ФАТАМОРҐАНА: „Голгофта чесної жінки" (Можухін).

ХИМЕРА: „Остання карнавалова ніч" (Конфетті)

СТИЛЕВЕ: „Гегенна душі". (Можухин) Людина, що крутить (Бастер Кітон).

УТІХА: Пречудна брехня Ніни Петровни (Бриґіда Гельм).

Програма радіо.

Четвер 15. І. 1931.

Варшава (1411,7) 12·35 Шкільний концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·00 Университетський концерт. **Берлін** (419) 16·30 Смичковий квартет. **Рим** (441,2) Камеральна музика. **Прага** (486,2) 16·30 Музика. **Брукселя** (508,5) 21·15 Концерт. **Відень** (516,3) 12·00 Капеля Сільвінга. **Будапешт** (550,5) 19·25 Орхестра. **Харків** (938) 16·00 Концерт для дітей. **Ленінград** (1000) 16·00 Концерт. **Москва** (1481) 15·00 Концерт. **Париж** (1724,1) 16·45 Концерт.

Пятниця 16. І. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Квінтет Ліберманa і Кваппа. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·30 Радіоорхестра. **Льондон** (261,3) 22·00 Радіоорхестра і хор. **Букарешт** (394,2) 20·00 „Севільський цирулик". **Берлін** (419,) 18·25 Пісні і дуети Ротштайна. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Відень** (516,3) 19·40 Пісні мурипів із Америки. **Будапешт** (550,5) 17·25 Циганська музика. **Харків** (938) 16·00 Українські пісні. **Ленінград** (1000) 17·30 Концерт.

Субота 17. І. 1931.

Варшава (1411,7) 18·15 Чеська музика: Сметана, Дворжак. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·30 „Мадам Батерфляй" Пуччінія. **Талін** (296,1) 18·30 Орхестра, солісти. **Берлін** (419) 19·10 Варіянти Брамса. **Рим** (441,2) 17·00 Оперова музика. **Прага** (486,2) 21·00 Концерт: Коваровнч, Дворжак. **Відень** (516,3) 17·15 Бетовен, Брамс. **Будапешт** (550,5) 12·05 Циганська музика. **Харків** (575,8) 16·30 Концерт. **Ленінград** (1000) 16·00 Народня музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооп. Український Театр у Львові. Укр. Нар. Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові. 1165

Камінка Струмилова:
15. І. „Меді", оперетка.
16. І. „Церковна миш", комедія.
17. І. „Циганка Аза".
18. І. „Маруся Богуславка".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5.** 437

РУТИНОВАНИЙ КОНЦИПІЄНТ, з кількалітною адвокатською практикою і 1-річною судовою пошукує місця конципієнта від 15. лютого 1931 р. — Зголошення приймає канцелярія адвоката Д-ра О. Левицького в Делятині. 1292 3—3

КАНДИДАТ адвокатури на 5-тому році практики глядає місця від 1. березня ц. р. — Зголошення під „Кандидат" в Адміністрації „Діла". 1308 2—2

ПЕТРО ЯРЕМКО замешкалий у Верхівцях пов. Копичинці, уроджений 1903 р. уневажнює згублену військову книжку, виставлену П. К. У. Львів місто. 1293 3—3

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ И. Гршпрунґа, Личаківська 34, приймають вписи на новий, вечірний, 5-ти місячний, торговельний курс. Стенографія. Писання на машинах. 1294 3—3

КОНЦИПІЄНТА ПОШУКУЮ ЗАРАЗ. Д-р Осип Когут, Богородчани. 1296 3—3

ПОТРІБНА станція з фортепяном для панночки. — Подати умови до Адміністрації „Діла" „для Гімназистки". 1301 2—3

ВСІЛЯКІ годинникарсько-ювілерські роботи виконує найстаранніше Домбровскі-Розважевскі Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 888 7-?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, специяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (полова неміч) **та лікарської косметики**

ординує в скірних недугах і т. д. від год. 8½—10, 14—16. в косметиці від 10—11 і 16—18 в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратові ждальні.

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п. (біля Нар. Гостинниці).

Вінда до вжитку. Телефон 38—90.

Специяліст недуг легенів, серця і жолудка

Д-р Фелікс Ґан

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

Меблі ріжного рода, можна найкорисніше купити у відомій фірмі **„Doroteum", Льва Сапіги 34.** Тел. 15—01. Догідні умови. 2361 19—?

Загальні Збори

Видавничої Спілки

„ДІЛО"

кооперативи з обмеженою порукою

у ЛЬВОВІ

відбудуться дня 2. лютого 1931 р. в льокалі редакції „Діла", Ринок ч. 10. II. пов. в год. 5. попол.

Денний порядок:

1. Відчитання протоколу з останніх Загальних Зборів.
2. Звідомлення з діяльности за рік 1929/30 зі звітом Контрольної Комісії і затвердження білянсу за рік 1929/30.
3. Розділ чистого зиску.
4. Внески і запити.

НАДЗІРНА РАДА

Загальні Збори

Тов. філія Союзу Українок в Тернополі

відбудуться дня 1. II. 1931 в год. 5. попол. в Читальні „Просвіти" з отсим денним порядком:

Відкриття Зборів.
Звіт з діяльности Товариства.
Касовий звіт.
Призвання абсолюторії.
Вибір Нового Виділу.
Внески.

ЗА ВИДІЛ:

Ю. Шидловська голова. 1315 **К. Навроцька** секретарка.

Гуртом! Тел. 19—61 Детайльно!

Совги всіляких систем **уже від зол. 12** і черевики до них

Гокейові Совги С. С. М.

Черевики, киї і всіляке **приладдя до ґаніаки** поручає найдешевше лише

Яків Розенман, Львів, Академічна 26. На бажання цінники

1163 3—3

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.